

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Румяна Петрова Коларова – проф. в СУ „Св. Кл. Охридски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност ‘доцент’
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование Социални, стопански и правни науки,
професионално направление ПН 3.3 Политически науки (Избори и избирателни системи)

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 40 от 14.05.2021г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Политически науки и национална сигурност“ към Факултета по икономически и социални науки, като кандидат участва гл. ас. д-р Даниела Добрева Пастармаджиева от катедра Политически науки и национална сигурност, Факултет по икономически и социални науки, ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на получените материали

На проведено първо, неприсъствено заседание на научното жури са определени рецензентите.

За рецензиране са получени следните материали:

1. молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса;
2. автобиография по европейски формат;
3. диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“ - нотариално заверено копие;
4. диплома за образователна и научна степен „доктор“ - нотариално заверено копие;
5. списък на научните трудове;
6. справка за спазване на минималните национални и допълнителните факултетни изисквания;
7. анотации на материалите по чл. 65. от ПРАСПУ, включително самооценка на приносите;
8. декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
9. удостоверение за трудов стаж;
10. документи за учебна работа;
11. документи за научноизследователска работа;
12. документи съобразно допълнителните изисквания на съответния факултет;
13. други документи.

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Даниела Добрева Пастармаджиева **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Предмет:

Със заповед № Р33-3167 от 13.07.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование Социални, стопански

и правни науки, професионално направление ПН 3.3 Политически науки (Избори и избирателни системи), **обявен за нуждите на катедра „Политически науки и национална сигурност“ към Факултета по икономически и социални науки.**

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат** гл. ас. д-р Даниела Добрева Пастармаджиева от катедра Политически науки и национална сигурност, Факултет по икономически и социални науки, ПУ „Паисий Хилендарски“

Представеният от гл. ас. д-р Даниела Добрева Пастармаджиева комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи: 1. молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса; 2. автобиография по европейски формат; 3. диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“ - нотариално заверено копие; 4. диплома за образователна и научна степен „доктор“ - нотариално заверено копие; 5. списък на научните трудове; 6. справка за спазване на минималните национални и допълнителните факултетни изисквания; 7. анотации на материалите по чл. 65. от ПРАСПУ, включително самооценка на приносите; 8. декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; 9. удостоверение за трудов стаж; 10. документи за учебна работа; 11. документи за научноизследователска работа; 12. документи съобразно допълнителните изисквания Факултета по икономически и социални науки, приети на Факултетен съвет № 143 от 29.05.2020 г.; 13. други документи – описание на участия в международни партньорства, публични лекции, поддържани интернет сайтове и опит като рецензент на индексирано научно издание.

Кандидатът гл. ас. д-р Даниела Пастармаджиева е приложил общо 26 научни труда - 3 студии 1 монография, 1 учебно помагало, 10 статии и 11 доклада на научни конференции с принос в ПН 3.3 Политически науки. Не се рецензират 9 научни труда по дисертацията и конкурс за гл. ас. и 12 научни труда извън проблематиката на конкурса. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва 10 публикации на български и 16 публикации на английски език. Представени са и документи за участие в научни проекти, научни форуми, научни организации и др.

2. Кратки биографични данни (на кандидата)

Гл. ас. д-р Даниела Пастармаджиева е завършила „Право“ в Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство и е защитила докторат по „политология“ на тема „Политически субкултури в България в процеса на преход към демокрация (партийни и поколенчески субкултури: сравнителен анализ)“. Тя има осем години преподавателски опит – от 2013 до 2016 година като хоноруван асистент и асистент в Университета за национално и световно стопанство, а от март 2016 година като гл. ас. в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. В рамките на програма „Еразъм+“ двукратно е чела лекции в чуждестранни университети. Участва в научно-изследователски и практически проекти, като организира и научно-изследователска дейност съвместно и със студенти. Даниела Пастармаджиева е член на Българската асоциация за политически науки.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност – гл. ас. Даниела Пастармаджиева има значима преподавателска натовареност в три основни дисциплини („Избори и избирателни системи“, „Политическа култура“ и „Сравнителни политически изследвания“), които преподава в две специалности („Политология“ и „Публична администрация“ – редовно и задочно обучение). Тя преподава и общ курс „Политология“ в четири специалности – „Публична администрация“, „Бизнес мениджмънт“, „мениджмънт на туристическия бизнес“ и „Национална сигурност“. Публикациите и учебното помагало, които са включени в списъка на представените за конкурса трудове, дават достатъчно основания да се заключи, че цялата научно-изследователска работа на д-р Пастармаджиева е свързана с посочените по-горе три основни проблемни полета, като естествения и актуален фокус е върху темата „Избори и избирателни системи“. В представеното за конкурса учебно помагало (Методи за изчисляване на изборния резултат с обем 81 стр.) се дава както обща характеристика на всички разновидности на трите основни избирателни системи, така и конкретни примери за определяне на изборния резултат при всяка една от тях. За всеки конкретен казус е дадена и интернет връзка към бюлетините, с които се гласува и резултатите от последните проведени избори. Високо оценявам учебното пособие, тъй като съм убедена, че то е изработено с оглед на нуждите на учебния процес и свидетелства за високото качество на преподавателска работа на гл. ас. Пастармаджиева, гарантираща добър баланс между знания и умения (с три основни елемента - теоретично ниво, емпирична насоченост/ представителен емпиричен обхват, както и активна обратна връзка със студен-

тите). Даниела Пастармаджиева двукратно е водила лекции по програма „Еразъм“ – в Университета на Кападокия, Турция и Университета University Institute of Lisbon (ISCTE-IUL), Португалия.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Представените за конкурса една монография, три студии и голям брой статии са изцяло в рамките на проблемното поле на обявения конкурс, като няма съвпадение или припокриване с участия в други процедури (докторска дисертация и конкурс за главен асистент). В списъка от публикации за минималните национални изисквания е включена монография, която е на основата на защитената докторска дисертация, но тя не е в списъка на публикации по конкурса. По обем и наукометрични показатели списъкът от научни трудове на гл. ас. Даниела Пастармаджиева удовлетворяват напълно изискванията на националните минимални изисквания съгласно ЗРАСРБ (чл. 2б) и Правилника за приложението му (чл. 1а, ал.1), като по някои показатели съществено ги надвишават. Четири от статиите са публикувани в реферирани и индексирани издания. Две от студиите и единадесет от статиите са в съавторство, като в седем от тях д-р Пастармаджиева е водещ автор. Тя участва в голям брой национални и международни изследователски и образователни проекти - три от тях в рамките на Фонд „Научни изследвания“ на МОН и два по Оперативната програма „Наука и образование за интелигентен растеж“.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Основния научен принос на гл. ас. д-р Даниела Пастармаджиева е свързан със сравнителния анализ на избирателните системи. В това проблемно поле и съответно в списъка на трудовете по научната специалност на конкурса са 14 публикации - 1 самостоятелна монография, 1 учебно помагало, 5 статии в научни списания (Приложения 4.1, 4.2, 4.3, 4.6, 4.8), две от които (Приложения 4.2 и 4.3) в научно списание, индексирано в първични бази данни (Scopus и Web of Science) и 7 доклада (Приложения 5.1, 5.2, 5.4, 5.5, 5.9, 5.10, 5.13).

Даниела Пастармаджиева анализира избирателните системи в три основни аспекта: /1/ ролята и значението им по отношение модела управление и качеството на демокрацията в съответните държави; /2/ сравнителен анализ на различните методи за изчисляване на изборните резултати с оглед на представителността на малцинствени групи, на малки партии и на регионални общности; /3/ анализ на явлениято „електорално инженерство“, неговите причини и ефекти.

Впечатлява органичното единство на представените за конкурса трудове, естествената еволюция в изследователския подход, разширяването на изследователското поле и прецизирането на научния инструментариум.

Основните приноси са и в трите посочени проблемни области – **първо**, гл. ас. Даниела Пастармаджиева анализира и сравнява количествени индикатори за избирателните системи и параметри на политическия процес хронологично в България, в балканските държави и в 183 държави, като потвърждава, отхвърля или не намира достатъчно основания да оцени аналитично дърво от хипотези свързани с показателите „ефективност на управлението“, „политическа стабилност и липса на насилие“, „върховенство на закона“, „размер на дохода“, „свобода на медиите“, „възприятие за корупция“, „индекс за човешко развитие“. (Приложения 1, 4.2., 4.6., 4.8., 5.1., 5.5., 5.10., 5.13.). Във **втората** проблемна област тя сравнява методики за изчисляване на изборните резултати, фокусирайки се върху пропорционалните и смесените системи, като с приносен характер е оценката ѝ за степента на представителност по отношение на посочените три субекта – малцинствени и регионални групи и малки партии. (Приложения 1, 2, 5.9., 5.10.). В **третата** проблемна област като принос може да се посочи първо, извеждането на дефиниция за „електорално инженерство“ и второ, операционализирането на това понятие в индикатори като брой на мандатите в един избирателен район, метода за трансформиране на гласове в мандати, изборен праг, структура на бюлетината, общ брой на мандатите в представителното събрание (парламент). Тези два приноса обуславят третия – анализ на промяната в изборните правила и процедури като процес на прилагане на „електорално инженерство“ и оценка на неговите ефекти. (Приложения 1, 4.1., 4.3., 5.2., 5.4., 5.9.). В перспектива този подход и постигнатите научни резултати дават възможност на гл. ас. д-р Даниела Пастармаджиева да продължи своите научни дирения както изследва корелациите между промените в съществуващите избирателни системи от една страна и политическата стабилност, ефективността на управлението и качеството на демокрацията от друга.

Ще се спра по-детайлно на представената монография *Мажоритарната избирателна система и развитието на обществата*, София, 2020. Този труд може да се определи и като обобщаващ по отношение на предишните публикации, но и като гарантиращ по-задълбочен, комплексен и прецизен научен анализ в посочените по-горе три проблемни области. В структурно отношение монографията започва с изследване на явлението „електорално инженерство“ (първа глава), проследява българския дебат за мажоритарната система след 1989 година

(втора глава) и включва емпирично изследване, базирано на вторична обработка на информацията, в което се анализира връзката между вида на изборителната система и качеството на политическия процес (трета глава). В тази трета глава се използват статистически методи, чрез които се анализират данните от девет индекса, използвани за оценка на политическите институции, социалното и икономическо развитие с глобален обхват. В основата на този анализ стои изработването на база данни за изборителните системи в 183 държави, както и анализ на корелацията с данни от девет индекса, поддържани от авторитетни международни организации, мозъчни тръстове и фондации с глобален обхват. Изследването е проведено прецизно, като впечатлява точността при формулирането на дърво от хипотези за всяка една от изследваните девет основни корелации. Гл. ас. Даниела Пастърмаджиева демонстрира изключителна научна добросъвестност и прави своите изводи реално оценявайки нееднозначните резултати. Напълно очаквано е резултатите от това широкообхватно сравнително изследване да не удовлетворяват очакванията за категоричен резултат, но коректният анализ е голямото достойнство на анализа в тази глава. В цялостната оценка за монографията трябва да се подчертае изключително сполучливия избор на три допълващи се подхода, които разкриват три аспекта от процеса на избор и промяна на изборителните системи – целенасочени политики за реформа, насочена към увеличаване на диспропорционалността на изборителните системи, публичните дебати касаещи въвеждането на мажоритарна изборителна система (чрез анализ на един конкретен случай – България) и възможните дългосрочни ефекти от функционирането на изборителните системи. Монографията свидетелства за високата ерудиция на нейната авторка по темата, задълбочения ѝ изследователски интерес и значителната по обем и обхват изследователска работа. Приносния характер на този труд е безспорен.

Посочените от гл. ас. д-р Даниела Пастърмаджиева цитирания на нейните трудове надвишава повече от два пъти минималните изисквания за академичната длъжност „доцент“. Отбелязани са пет цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране (четири от тях на английски), както и дванадесет цитирания в нерелевантни списания с научно рецензиране (десет от които са на английски и руски).

Безспорно са спазени всички количествени показатели на националните критерии за заемане на академичната длъжност „доцент“, както и приетите допълнителни изисквания от Факултета по икономически и социални науки. Посочените позовавания на трудовете на гл. ас. д-р Пастърмаджиева ми дават основание убедено да констатирам, че нейните публикации и

приноси са оценени и ефективно използвани от колегите, публикуващи в същото проблемно поле.

4. Оценка на личния принос на кандидата

От представените разделителни протоколи и при цялостния прочит на научните трудове, представени за конкурса, ясно може да се отграничи приноса на гл. ас. д-р Даниела Пастармаджиева от приноса на нейните съавтори. Без съмнение посочените в справката приноси и изследователски резултати са плод на нейните самостоятелни научни дирения.

5. Критични забележки и препоръки

Към използвания в поредица от публикации теоретичен модел и конкретно към основната публикация (монографията Мажоритарната избирателна система и развитието на обществата, София, 2020) може да се направят две препоръки. Количествения анализ на корелациите между вида на избирателната система и основните параметри на съответната политическа система само ще спечелят ако се използват паралелно няколко общоприети индекса за качество на демокрацията. Емблематичен пример за предимствата и недостатъците на подобен анализ е изследването на Аренд Лайпхарт в изданието от 2012 година *Arend Lijphart 2012 Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*, (глава 16, с. 274-95). Втората препоръка е свързана с друг аспект на този сравнителен анализ – със сигурност индексите за корелация ще бъдат много по-значими ако се анализира взаимовръзката между избирателната система и процесите на фрагментация и поляризацията на партийни системи в европейските демокрации включително България.

Третата препоръка се отнася до използвания теоретичен модел – коефициентите на корелация ще имат много по-значими стойности, ако разглежданите 183 държави се групират както в регионални кълстери, така и с оглед на зрелостта/консолидираността на демократичния режим и нивото на доходите и БВП.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Даниела Пастармаджиева е представила значителен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС 'доктор' и конкурс за главен асистент. В

трудовете и публикациите на д-р Пастармаджиева има оригинални научни и научно-приложни приноси, които са получили признание, като значима част от тях са публикувани в списания и научни сборници, които са реферирани и индексирани. Теоретичните ѝ разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Даниела Пастармаджиева е несъмнена.

Постигнатите от д-р Даниела Добрева Пастармаджиева резултати в учебната и научно-изследователската дейност **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Факултета по икономически и социални науки, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След като се запознах с представените в конкурса материали и научни трудове оценявам високо тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси. Това ми дава всички необходими основания да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет по икономически и социални науки за избор на гл. ас. д-р Даниела Добрева Пастармаджиева на академичната длъжност 'доцент' в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление ПН 3.3 Политически науки (Избори и избирателни системи).

12.09. 2021 г.

Рецензент:

Проф. д-р Румяна Коларова